

# ARCHIVES HISTORIQUES DE LA COMMISSION

COLLECTION RELIEE DES  
DOCUMENTS "COM"

COM (73)1275

Vol. 1973/0240

### ***Disclaimer***

Conformément au règlement (CEE, Euratom) n° 354/83 du Conseil du 1er février 1983 concernant l'ouverture au public des archives historiques de la Communauté économique européenne et de la Communauté européenne de l'énergie atomique (JO L 43 du 15.2.1983, p. 1), tel que modifié par le règlement (CE, Euratom) n° 1700/2003 du 22 septembre 2003 (JO L 243 du 27.9.2003, p. 1), ce dossier est ouvert au public. Le cas échéant, les documents classifiés présents dans ce dossier ont été déclassifiés conformément à l'article 5 dudit règlement.

In accordance with Council Regulation (EEC, Euratom) No 354/83 of 1 February 1983 concerning the opening to the public of the historical archives of the European Economic Community and the European Atomic Energy Community (OJ L 43, 15.2.1983, p. 1), as amended by Regulation (EC, Euratom) No 1700/2003 of 22 September 2003 (OJ L 243, 27.9.2003, p. 1), this file is open to the public. Where necessary, classified documents in this file have been declassified in conformity with Article 5 of the aforementioned regulation.

In Übereinstimmung mit der Verordnung (EWG, Euratom) Nr. 354/83 des Rates vom 1. Februar 1983 über die Freigabe der historischen Archive der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft und der Europäischen Atomgemeinschaft (ABl. L 43 vom 15.2.1983, S. 1), geändert durch die Verordnung (EG, Euratom) Nr. 1700/2003 vom 22. September 2003 (ABl. L 243 vom 27.9.2003, S. 1), ist diese Datei der Öffentlichkeit zugänglich. Soweit erforderlich, wurden die Verschlussachen in dieser Datei in Übereinstimmung mit Artikel 5 der genannten Verordnung freigegeben.

# COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

COM(73) 1275 def.

Brussel, 3 oktober 1973

MEDEDELING BETREFFENDE DE VRAAGSTUKKEN DIE ZICH  
TEN AANZIEN VAN DE SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN  
VOORDOEN

en

Voorstel voor een  
BESCHIKKING VAN DE RAAD

TOT INSTELLING VAN EEN PROCEDURE VAN OVERLEG OVER DE SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN  
VAN DE LID-STATEN MET DERDE LANDEN

---

(door de Commissie bij de Raad ingediend)

## TOELICHTING

### Eerste deel: GEGEVENS

In haar mededeling aan de Raad betreffende de op overeenkomsten berustende en autonome handelspolitiek ten opzichte van de landen van het Oostblok (doc. SEC(70)4500 def. van 20.12.1972), is de Commissie reeds in de gelegenheid geweest de aandacht van de Raad te vestigen op de vraagstukken die zich voordoen in verband met de uitbreiding van de samenwerkingsovereenkomsten welke door de lid-staten met de landen van Oost-Europa zijn gesloten. In antwoord op schriftelijke en mondelinge vragen van leden van het Parlement over de gevolgen van die overeenkomsten voor de tenuitvoerlegging van een gemeenschappelijke handelspolitiek, heeft de Gemeenschap een positief oordeel over de doelstellingen van die overeenkomsten uitgesproken, doch tevens verklaard van mening te zijn dat de gevolgen van de overeenkomsten moeten worden onderzocht en dat moet worden nagegaan hoe de instrumenten van de gemeenschappelijke handelspolitiek moeten worden aangepast aan de nieuwe vormen en doelstellingen van de economische betrekkingen tussen Oost en West.

### I. VOORGESCHIEDENIS

Het handelsverkeer tussen Oost en West is momenteel in een nieuw stadium gekomen. Tijdens een eerste periode die zich grosso modo uitstreckte tot het begin van de vijftiger jaren vond dat handelsverkeer plaats in het kader van jaarlijkse overeenkomsten en eenvoudige koop- en verkooptransacties die meestal koppeltransacties waren (ruilhandelstransacties). De tweede periode werd gekenmerkt door het sluiten van overeenkomsten met een geldigheidsduur van vijf jaar, met lijsten van contingenten, die vooral betrekking hadden op de verkoop aan de landen van het Oostblok van kapitaal-goederen door middel van kredieten. De derde periode, waarvan het begin teruggaat, tot het midden van de zestiger jaren, geeft een vermeerdering van de contracten te zien, en vervolgens van de zogenaamde samenwerkingsovereenkomsten. Deze bestaan naast de handelsakkoorden, terwijl het handelsakkoord in sommige gevallen bepalingen inzake de industriële samenwerking bevat.

Deze ontwikkeling van de vormen en de omvang van het handelsverkeer tussen oost en west werd in feite in ruime mate bepaald door de beslissingen van de regeringen van de landen van het Oostblok, die dank zij hun stelsel van

.../...

planning en het monopolie van de buitenlandse handel over de nodige middelen beschikten om in hun economisch programma een plaats en een bijzondere (en beperkte) functie aan het handelsverkeer met het westen in te ruimen.

Deze ontwikkeling werd echter uitoraard eveneens beïnvloed door de veranderingen die zich in de politieke betrekkingen hebben voltrokken en door de nieuwe beweegredenen, die aan de handelspolitiek van de westelijke landen ten grondslag liggen.

De samenwerkingsovereenkomsten komen op een moment in de geschiedenis van de Oost-West-betrekkingen waarop in het westen het streven naar bevordering van de handel de overhand heeft op de bescherming van de handel. Deze ontwikkeling vloeit zowel voort uit de veranderingen die zich in het politieke klimaat hebben voorgedaan als uit het bestaan van passende instrumenten ter bescherming van de handel en van een zekere wijziging in de handelspraktijken van de landen van het Oostblok. Indien men de functie van de samenwerkingsakkoorden bestudeert valt waar te nemen dat deze een doeltreffend instrument voor de bevordering van de uitvoer naar de landen met staatshandel zijn. Het overheidsoptreden in de landen van het Oostblok in alle sectoren van de economie en de rechtstreekse of indirecte gevolgen daarvan op het buitenlandse handelsverkeer in aanmerking genomen, vervullen de "intergouvernementele commissies" of de "gemengde commissies", die bij de samenwerkingsovereenkomsten zijn ingesteld, een belangrijke taak voor de handel. Deze lichamen, die vaak op het niveau van de ministers vergaderen, hebben namelijk een algemene bevoegdheid en zien toe op alle economische betrekkingen, terwijl de besprekingen plaatsvinden op een niveau waar onmiddellijk principiële beslissingen kunnen worden genomen. Bovendien maken deze samenwerkingsovereenkomsten, op grond waarvan uitwisseling van gegevens over de gewenste ontwikkeling en de investeringen in bepaalde sectoren plaatsvindt, een benadering per sector voor de uitbreiding van het handelsverkeer mogelijk. De versterking van de contacten per sector en het bepalen van de sectoren waarin samenwerking nuttig wordt geacht en waarin het streven van de ondernemingen wordt aangemoedigd, zijn methoden voor "handelsprospectie", die bijzonder geschikt zijn voor het handelsverkeer met de landen met een centraal geleide economie.

.../...

Naast het feit dat in de Gemeenschap grotere aandacht wordt besteed aan de uitvoerproblemen, zullen bij de landen van het Oostblok wijzigingen optreden, zowel met betrekking tot de doeleinden van het handelsverkeer op zichzelf, als wat de vorm en de inhoud daarvan betreft.

Tot voor kort werd de uitvoer door de landen van Oost-Europa op zichzelf niet als een factor voor de economische ontwikkeling beschouwd, doch uitsluitend als een betalingsmiddel. Destijds werd de omvang van het handelsverkeer tussen Oost en West financieel beperkt door de hoeveelheid goederen die voor uitvoer beschikbaar werden gesteld en wel aan de hand van de produktiemogelijkheden en de verschillende economische beslissingen die door de centrale instanties werden genomen, daar de handelspolitiek van de landen van het Oostblok in de eerste plaats op een evenwichtige betalingsbalans was gericht. De invoer had daarentegen ten doel de schaarste in bepaalde vitale sectoren van de economie op te heffen, kritieke situaties ten gevolge van fouten in de planning te verhelpen en stilstand van de produktie te vermijden of aankoop van goederen die in de COMECON niet konden worden geproduceerd mogelijk te maken. De begrippen rentabiliteit en kostenvergelijking waren geen beslissende criteria.

Door gebruik te maken van het klimaat van ontspanning (dat zij in zekere zin wensen om economische doeleinden te bereiken) hopen de landen van het Oostblok de technologische kloof ten opzichte van het westen door verhoging van de invoer van produktiegoederen en westelijke know-how te overbruggen. Zij willen ongetwijfeld tevens meer voordeel trekken uit een betere verdeling van de toegewezen fondsen en de produktiemiddelen en een economische verspilling, die op den duur niet langer draaglijk is, voorkomen. Door de verbeterde politieke betrekkingen kunnen zij een inbreng uit het buitenland voor de projecten op lange termijn verwachten (1), terwijl vroeger de handel met het westen, die als bijkomstig werd beschouwd, was beperkt tot transacties van korte duur en derhalve van geringe omvang. Thans wordt de inbreng van het buitenland daarentegen in bepaalde sectoren van beslissend belang geacht. In verband met de omvang van bepaalde samenwerkingsprojecten, zal de buiten-

.../...

---

(1) De laatste samenwerkingsovereenkomsten gelden voor een periode van 10 jaar.

landse inbreng gevolgen hebben die verder reiken dan het project zelf en die voorts de economische infrastructuur zullen beïnvloeden. De vorm en het doel van deze samenwerkingsovereenkomsten zullen in de USSR afwijken van die welke zich in de volksdemocratieën zullen ontwikkelen. In de USSR zijn er geen gemengde bedrijven en ligt het accent op het exploiteren van de grondstoffen, op een moment waarop de geïndustrialiseerde landen naar nieuwe bevoorradingsbronnen zoeken. De volksdemocratieën overwegen daarentegen bepaalde vormen van gemeenschappelijke ondernemingen, trachten hun land te industrialiseren, nieuwe activiteiten te scheppen en de economieën van hun landen in ruimere mate in de wereldhandel te integreren. De kapitaalgoederen en de buitenlandse know-how kunnen echter niet worden betaald uit de huidige uitvoer van die landen, behalve ten koste van andere invoer. Voor de tenuitvoerlegging van dit nieuwe invoerbeleid is derhalve vereist dat de oostelijke landen tevens met hun westelijke partners een oplossing voor het betalingsprobleem vinden. Samenwerking in de meest verschillende vormen is een middel om dit tweeledige doel te verwezenlijken, om dat de betaling ten dele of geheel zal plaatsvinden door levering van een gedeelte van de door de ingevoerde kapitaalgoederen geproduceerde goederen en deze goederen meestal door de westelijke bedrijven in de handel zullen worden gebracht.

De oostelijke landen hopen op deze wijze een kwantitatieve verhoging van hun uitvoer en vooral de structurele wijziging daarvan te bereiken, die absolute voorwaarden lijken voor een herstel van de betalingsbalans, welke momenteel een belemmering vormt voor een harmonische en krachtige ontwikkeling van het handelsverkeer.

Anderzijds is het belang dat de oostelijke landen aan de handelsakkoorden met een geldigheid van 5 jaar hochten duidelijk verminderd. Deze handelsakkoorden houden voornamelijk de behandeling van de clause van de meest begunstigde natie, lijsten van contingenten, en de instelling van een gemengde commissie in. De toetreding tot het GATT van 4 oostelijke landen ontnemt aan de bilaterale clauses met betrekking tot de behandeling van de meest begunstigde natie een zekere waarde. De intergouvernementele commissies die bij de samenwerkingsovereenkomsten zijn ingesteld zijn een goede vervanging voor de contactorganen van de handelsakkoorden en door de uitbreiding van de liberalisatie neemt het belang van de contingenten af. Tenslotte zijn voor het nieuwe economische beleid projecten met een langere looptijd dan 5 jaar vereist.

.../...

## II. DE SAMENWERKING GEZIEN UIT HET OOGPUNT VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE HANDELSPOLITIEK

Zowel voor de lid-staten als voor de landen van het Oostblok maken de verschillende vormen van samenwerking deel uit van de versterking van de economische betrekkingen. ook al komen uit bepaalde aspecten (uitwisseling van wetenschappelijke gegevens of gemeenschappelijke onderzoeken) van deze samenwerking niet rechtstreeks commerciële resultaten voort, toch leidt de tenuitvoerlegging van de samenwerking op economisch terrein tot overmaking van goederen en diensten. Meer in het algemeen komt het voornaamste doel van de samenwerking, zelfs op langere termijn en met veelsoortige gevolgen, echter overeen met de fundamentele bewegredenen van de internationale handel.

De methoden die worden toegepast om bepaalde economische doelstellingen te verwezenlijken behoren voor wat de lid-staten betreft in de eerste plaats tot het terrein van het uitvoerbeleid (prospectie, sales-promotion, kredietbeleid) en omvatten tevens talrijke aspecten van het invoerbeleid - voor zover de voorwaarden voor de invoer van de verhandelde goederen in de samenwerkingsovereenkomsten zijn vastgelegd. In de grond hebben de samenwerkingsovereenkomsten derhalve betrekking op de gemeenschappelijke handelspolitiek zoals deze in artikel 113 is omschreven. Toch heeft over de samenwerkingsovereenkomsten tot nu toe geen systematisch voorafgaand overleg plaatsgevonden.

Die vloeit voort uit de zeer algemene aard van deze overeenkomsten, die ook op niet-commerciële terreinen betrekking hebben en soms geen enkele nauwkeurig omschreven handelspolitieke bepaling bevatten. Sommige lid-staten zijn trouwens van mening dat de samenwerking over het algemeen niet onder de communautaire bevoegdheid valt.

In bepaalde gevallen hebben de lid-staten in het kader van de procedures van overleg de diensten van de Commissie de ontwerp -overeenkomsten doen toekomen; in andere gevallen werd de Commissie zonder meer a posteriori van de overeenkomsten in kennis gesteld.

.../...

Het is een feit dat de landen van Oost Europa trachten de instelling van de gemeenschappelijke handelspolitiek door het sluiten van samenwerkingsovereenkomsten met elk der lid-staten te omzeilen. Dit verklaart hun herhaalde pogingen tijdens alle onderhandelingen met de lid-staten om in de samenwerkingsovereenkomsten met een geldigheidsduur van 10 jaar clausules op te nemen die in de handelsakkoorden voorkomen en daardoor een wettelijke basis voor de voortzetting van bilaterale onderhandelingen op nationaal niveau te scheppen, waardoor het sluiten van communautaire overeenkomsten hun inziens overbodig zou worden.

De landen van het Oostblok verdedigen de stelling dat de samenwerking een specifiek soort betrekking is en verzoeken voor de produkten die door de samenwerking worden verkregen om een bijzondere regeling. Zo eisen zij voor die produkten vrijdom van douanerechten en vooral afschaffing van de kwantitatieve beperkingen. Het is interessant de aandacht te vestigen op het artikel in het officiële Sowjet-Russische tijdschrift voor de binnenlandse handel, no. 11/72, waarin V. Vetrov en V. Kazakevitch van mening zijn dat "de industriële samenwerking haar nut als middel om enige van de door de kapitalistische landen opgetrokken tolmuren, waardoor de handel met het "Oosten" kunstmatig wordt beperkt, te verlagen heeft bewezen", waarbij zij met name de kwalitatieve beperkingen aanhalen.

.../...

### III. CONCLUSIE

Er worden derhalve op een bijzonder moment in de opbouw van Europa steeds meer samenwerkingsovereenkomsten gesloten. Over deze overeenkomsten, waarvan de laatste een geldigheidsduur van 10 jaar hebben, wordt namelijk onderhandeld terwijl de bevoegdheid om over handelsakkoorden te onderhandelen op de communautaire instellingen is overgedragen, doch de uitoefening van de communautaire bevoegdheid op het gebied van de samenwerking nog niet systematisch is georganiseerd. De landen van het Oostblok trachten deze bijzondere toestand uit te buiten.

Voorts zal de samenwerking veel meer bemoeienis van de politieke autoriteiten vereisen dan voor gewone koop- of verkooptransacties nodig is, temeer omdat de aard en de graad van ingewikkeldheid van de vraagstukken verschillend zijn. Hoewel de rol van de politieke autoriteiten in de ruilhandel zeer beperkt was en voor de verkoop van kapitaalgoederen op krediet reeds belangrijker werd, wordt deze rol wanneer het om volledige installaties gaat, die zelfs tot de oprichting van een sector van een tak van industrie kunnen leiden, soms van beslissend belang. De samenwerking zal namelijk niet alleen gevolgen hebben voor de productiecapaciteit van de exporteurs, voor de concurrentie ten gevolge van het verschijnen op onze markten van produktien die in het kader van de samenwerking worden vervaardigd en verkocht, doch eveneens voor het beleid met betrekking tot de grondstoffen bevoorrading, de ontwikkeling van sommige sectoren die deel uitmaken van onze infrastructuur, en de eventuele overbrenging naar de oostelijke landen van bepaalde produkties, met alle zowel positieve als negatieve gevolgen van dien op sociaal terrein.

Tevens zal zich het probleem voordoen van de capaciteit van de concurrentie van de lid-staten, die zich door de landen van het Oostblok tegen elkaar zullen blijven laten uitspelen en die vooral het hoofd zullen moeten bieden aan nieuwe krachtige concurrenten: de Verenigde Staten en Japan. De betrokken ondernemingen van deze beide landen schijnen, hetzij door hun grote productiecapaciteit en hun structuur, dan wel door de overheidssteun die zij genieten, namelijk bijzonder goed zijn toegerust om het hoofd te bieden aan alle fases en voorwaarden van de grote samenwerkingsprojecten, die de capaciteit van de lid-staten afzonderlijk te boven gaan.

.../...

Deze concurrentie met de Verenigde Staten en Japan op de markt van de landen van het Oostblok zal onvermijdelijk van invloed zijn op andere markten waar deze ondernemingen met elkander worden geconfronteerd. Bovendien kan men zich afvragen of Europa zijn bevoorrechte leverancierspositie op de markten van de landen van het Oostblok binnenkort niet zal verliezen, om voornamelijk het afzetgebied te worden voor de produkten die in het kader van de samenwerking tussen de landen van het Oostblok en de Verenigde Staten en Japan worden vervaardigd. Dan zal Europa aan de Oostelijke landen de deviezen leveren voor de betaling van de buiten Europa gekochte kapitaalgoederen.

Het is daarom tijd voor de Gemeenschap om de samenwerkingsovereenkomsten met de landen van het Oostblok, en in het bijzonder de tenuitvoerlegging daarvan, op communautair niveau te bezien in het kader van de gemeenschappelijke handelspolitiek om na te gaan hoe deze overeenkomsten het best aan de steeds grotere belangen van de gehele Gemeenschap dienstbaar kunnen worden gemaakt. Indien de meest recente ontwikkeling later zou leiden tot het tot stand komen van banden tussen de Gemeenschap en de Comecon, lopen de in deze mededeling beoogde maatregelen geenszins vooruit op eventuele maatregelen op de terreinen die voor de Comecon en de EEG van wederzijds belang mochten blijken te zijn.

Tweede deel: TE OVERWEGEN MAATREGELEN

I. INLEIDING

Door de houding van de landen van het Oostblok ten opzichte van de Gemeenschap is een behoorlijke oplossing voor de verschillende problemen die zich ten aanzien van de samenwerking voordoen momenteel niet mogelijk. Enerzijds kunnen de lid-staten geen handelsbesprekingen meer voeren en zijn derhalve niet in staat aan de verzoeken van derde landen te voldoen, waardoor zij tevens de mogelijkheid verliezen tegenprestaties te eisen. Doch tevens verhinderen de landen van Oost-Europa, doordat zij niet met de Gemeenschap willen onderhandelen, het tot stand komen van communautaire overeenkomsten die een aanvulling zouden zijn op de bilaterale akkoorden en waardoor een nieuwe juridische basis zou ontstaan die aan de samenwerking een nieuwe dimensie zou geven, waardoor overeenstemming tussen de politieke wil en de verwezenlijking daarvan op economisch terrein mogelijk zou worden.

Door dergelijke communautaire overeenkomsten zouden, de communautaire wetgeving en de internationale regels in aanmerking genomen, de gunstigste voorwaarden kunnen worden geschapen voor het handelsverkeer in het kader van de samenwerkingsovereenkomsten en zou tevens de gemeenschappelijke handelspolitiek kunnen worden versterkt. De voortzetting en nog sterker de verwezenlijking van een uitsluitend samenwerking op bilateraal niveau tussen een lid-staat en een oostelijk land levert daarentegen zowel voor de Gemeenschap in haar geheel als voor elk der lid-staten ernstige bezwaren op. Daardoor zouden de landen van het Oostblok er onvermijdelijk toe worden gebracht hun politiek van overbieden te versterken door de lid-staten tegen elkander en vooral tegen de overige concurrenten uit te spelen. Dit zou het bedrijfsleven van de Gemeenschap verhinderen van de daaruit voortvloeiende mogelijkheden profijt te trekken en daarentegen, doordat zich steeds meer bijzondere situaties voordoen, het vrije verkeer van goederen in gevaar kunnen brengen of tot vrijwaringsmaatregelen kunnen leiden. Een handelspolitiek die wordt omzeild, versnipperd, of welke wordt verhinderd haar rol in een zich uitbreidende sector te vervullen zou geleidelijk haar reden van bestaan verliezen, daar zij aan de ondernemingen van de Gemeenschap niet meer de actiemiddelen zou bieden die zij daarvan verwachten.

.../...

De samenwerking met de landen van Oost-Europa, vooral in de vorm die daarvoor na 1975 kan worden verwacht, zal betrekking hebben op projecten van een zodanige omvang dat daarvoor een samenwerking van verscheidene Europese, zowel industriële als financiële of commerciële, ondernemingen vereist is. Ongetwijfeld zal nog slechts een klein aantal ondernemingen in staat zijn de voor deze projecten noodzakelijke goederen en gelden te leveren en de vereiste diensten te verlenen.

Alleen door communautaire maatregelen, gebaseerd op eenvormige beginselen, die geleidelijk uit de thans op nationaal niveau bestaande regels in de financiële sectoren van de kredietverzekering en op het gebied van de regeling voor het verdelingsverkeer worden gekozen, zullen de ondernemingen van de Gemeenschap doeltreffend aan de nieuwe omstandigheden en aan de concurrentie het hoofd kunnen bieden.

Hoewel het thans onmogelijk is een op een overeenkomst berustende oplossing te vinden die zowel in overeenstemming is met de vereisten van de Gemeenschap als met een uitbreiding van de samenwerking tussen Oost en West, is een passieve houding en nog minder een zich onthouden van optreden niet gerechtvaardigd. In de eerste plaats dient namelijk hetgeen op communautair niveau is bereikt behouden te blijven, terwijl vervolgens de grondslagen moeten worden gelegd voor het toekomstige optreden en tenslotte moet worden bepaald welke voorwaarden en instrumenten noodzakelijk zijn voor een actie die zowel op de uit het bestaan van de Gemeenschap voortvloeiende financiële en industriële mogelijkheden als op de handelsstromen en de op bilaterale basis reeds tot stand gekomen contacten berust.

De Commissie stelt derhalve in een eerste stadium maatregelen op het gebied van de autonome politiek voor (zie bijgaande ontwerp-beschikking), alsmede richtlijnen voor de actie op middellange termijn.

## II. DE ONTWERP-BESCHIKKING

Het voorstel van de Commissie houdt het volgende in:

- a) de instelling van een procedure van overleg,
- b) de verplichting om in de nieuwe samenwerkingsovereenkomsten een zogenaamde herzieningsclausule op te nemen.

A. Procedure van overleg

Door dit overleg kunnen naar de mening van de Commissie vier hoofddoelen worden bereikt:

- a) vergenakkelijking van de wederzijdse voorlichting en de gedachtenwisselingen,
- b) door de intergouvernementele commissies kan worden nagegaan of de overeenkomsten en de overwogen maatregelen in overeenstemming zijn met de bepalingen van de gemeenschappelijke handelspolitiek,
- c) harmonisatie van de overwogen maatregelen op het gebied van de invoerregeling voor de in het kader van de samenwerking verkregen produkten,
- d) harmonisatie van de voorwaarden en de looptijd van de uitvoerkredieten.

De ervaring die met de toepassing van de beschikking van 9 oktober 1961 betreffende het voorafgaand overleg is opgedaan is namelijk zeer positief geweest, omdat daardoor reeds soortgelijke doelstellingen op het gebied van de vroegere handelsakkoorden konden worden verwezenlijkt op een moment waarop de gemeenschappelijke handelspolitiek minder ver was gevorderd dan thans het geval is.

- Aa. Door de procedure van de beschikking van 9 oktober 1961, die tot een uitvoerige wederzijdse voorlichting en gedachtenwisselingen tussen de delegaties heeft geleid, is de lid-staten een voortdurend proces van concessies of tegen elkaar opbieden bespaard gebleven. Elke lid-staat heeft zijn voordeel kunnen doen met de door de andere lid-staten opgedane ervaringen en heeft, door de vroeger door de landen van het Oostblok toegepaste methode om te keren, op zijn beurt de concessies kunnen eisen, welke door die landen reeds aan een andere lid-staat waren toegekend. Op deze wijze zijn de clausules van de overeenkomsten geleidelijk geharmoniseerd en is de onderhandelingspositie van elke lid-staat door de steeds eensluidende standpunten die door de lid-staten werden ingenomen versterkt.

.../...

Op een zo nieuw en vooral zo ingewikkeld terrein als de samenwerking is de ingestelde permanente wederzijdse voorlichting niet alleen wenselijk, doch een noodzakelijke voorwaarde voor succes geworden. Deze noodzaak doet zich te meer gevoelen door het optreden van nieuwe bijzonder dynamische concurrenten die in bepaald opzicht juist op dit terrein over troeven beschikken die ten opzichte van de voordelen die de exporteurs van de lid-staten genieten niet onaanzienlijk zijn.

Ab. Het ligt voor de hand dat het noodzakelijk is na te gaan of de overeenkomsten geen clausules bevatten welke onverenigbaar zijn met de communautaire bepalingen en geen belenning vormen voor het tot standkomen van de integratie. Deze voorzorg is, evenals als bij de beschikking van 9 oktober 1961 het geval was, <sup>te</sup> meer geboden omdat de landen van Oost-Europa trachten de bepalingen van de handelspolitiek door middel van samenwerkingsovereenkomsten te ontcijlen.

Toch kan dit onderzoek niet zonder meer worden beperkt tot de samenwerkingsovereenkomsten, waarover na het van kracht worden van een dergelijke procedure zal worden onderhandeld. Op die manier zou geen rekening worden gehouden met de bijzonderheden van de samenwerkingsovereenkomsten en zouden de betekenis en de mogelijkheden tot optreden van de intergouvernementele commissie of de gemengde commissie worden onderschat. De bevoegdheid van de intergouvernementele commissie strekt zich namelijk uit over alle economische betrekkingen, waardoor de algemene bepalingen van de overeenkomst werkelijk toepassing vinden. Deze Commissie stelt in het bijzonder de sectoren vast waarin samenwerking zal plaatsvinden en keurt de maatregelen goed die later eventueel in verschillende vormen zullen worden aangenomen. De intergouvernementele commissie kan derhalve een rechtstreekse invloed hebben op de oriëntering en de structuur van het handelsverkeer en daardoor indirect op de toestand van bepaalde economische sectoren van de Gemeenschap. Daar de samenwerking met de landen van het Oostblok niet alleen de uitvoer van kapitaalgoederen naar die landen doch eveneens de invoer in de Gemeenschap van grondstoffen (hetgeen ongetwijfeld het geval zal zijn voor de USSR) en tevens van half fabrieken (voor de

.../...

Volksrepublieken) omvat is het duidelijk dat dergelijke maatregelen aan een communautair onderzoek moeten worden onderworpen.

Het overleg moet derhalve mede betrekking hebben op de werkzaamheden van de intergouvernementele commissie, voor zover deze op de ontwikkeling van de economische betrekkingen van invloed zijn.

Ac. Bij de beschikking van 19 december 1972 is een dwingende procedure van overleg en coördinatie voor alle wijzigingen van de invoerregeling ingesteld. Toch is het de landen van het Oostblok gelukt in de meeste handelsakkoorden en/of samenwerkingsovereenkomsten clausules te doen opnemen op grond waarvan de invoer van produkten die in het kader van goedgekeurde samenwerkingsmaatregelen zijn verkregen buiten de vastgestelde contingenten plaatsvindt. Duitsland, Frankrijk en Italië hebben over het algemeen in een dergelijke clausule toegestemd; de Benelux landen en het Verenigd Koninkrijk alleen in bepaalde gevallen. Uiteraard kunnen uit deze verschillen in de regelingen van de lid-staten en de verschillende handeling die op eenzelfde produkt naargelang van het juridische kader waarin de invoertransactie plaatsvindt talrijke moeilijkheden voortkomen. Deze moeilijkheden zullen des te groter zijn omdat geen erkende definitie van de samenwerking bestaat. De samenwerking kan de meest verschillende vormen aannemen; momenteel blijft het voornaamste criterium van de "samenwerking" de wil van de partijen. Bovendien vinden onder de dekmantel van de samenwerking ruilhandelstransacties plaats, die naar men dacht steeds minder voorkwamen, doch thans op grotere schaal dan tevoren plaatsvinden. Juist deze ruiltransacties waren destijds, toen deze handelspraktijk gebruikelijk was, de oorzaak van verstoringen of dreigende verstoringen van de markt.

Het lijkt derhalve noodzakelijk tot een communautair onderzoek over te gaan alvorens de aan contingenten onderworpen produkten door middel van de samenwerking vrijwel te liberaliseren en, wanneer het gevoelige produkten betreft, bepaalde economische sectoren van een lid-staat die geen partij is bij de overeenkomst kunnen worden benadeeld en de goede werking van de gemeenschappelijk markt kan worden geschaad. Indien een

dergelijk onderzoek n.l. niet plaatsvindt zullen steeds meer beschermende handelspolitieke maatregelen worden genomen, die uitzonderingsprocedures behoren te zijn, hetgeen ten koste van het vrije verkeer van goederen zou gaan. Vermeld zij dat door het vrije verkeer, door dat daardoor de afzetmogelijkheden voor de produkten van de landen van het Oostblok toenemen, de ontvangsten van die landen en dientengevolge hun koopkracht zullen stijgen.

Het denkbeeld van dit communautaire onderzoek is trouwens reeds op 6 mei 1970 (1) door het Comité van Permanente Vertegenwoordigers aangevaard (1); toen werd overwogen de produkten, die in het kader van de bijzondere regeling in de overeenkomst tussen de Bondsrepubliek Duitsland en Hongarije voor de door de samenwerking verkregen produkten worden ingevoerd, voor elk geval afzonderlijk aan een onderzoek te onderwerpen.

De door het Comité van Permanente Vertegenwoordigers aanbevolen procedure is in de praktijk echter niet toegepast, daar geen enkele lid-staat tot nu toe het voornemen te kennen heeft gegeven een produkt dat aan contingenten is onderworpen in het kader van de samenwerking onbeperkt in te voeren.

Indien de lid-staten, die deze principiële faciliteit verlenen, slechts aan samenwerkingsmaatregelen hun goedkeuring hebben gegeven voor de produkten die reeds zijn geliberaliseerd of die binnen de grenzen van de vastgestelde contingenten zullen worden ingevoerd, valt het uitblijven van informatie van de zijde van de lid-staten vanzelf te verklaren. Door de systematische toepassing van een communautaire procedure zou echter voor vele produkten een liberaler beleid kunnen worden gevoerd, hetgeen de uitbreiding van het handelsverkeer zou bevorderen, en tevens tot de vaststelling van een gemeenschappelijke handelspolitiek zou bijdragen.

Ad. - Op een ogenblik waarop de kredieten in de uitvoer naar de landen van het Oostblok een steeds beslissender rol spelen, in het bijzonder wanneer het omvangrijke projecten betreft zoals in het kader van de samenwerking zijn gepland, komt het overbieden dat in de Gemeenschap valt te constateren slechts aan de Oost-Europese landen ten goede.

- Het overleg, waardoor wederzijdse voorlichting kan plaatsvinden, is een eerste middel om het innemen van een meer geharmoniseerd standpunt ten opzichte van de eisen van de landen van het Oostblok nogelijk te maken.  
(1) Cf. S/392/70(COMER 113)

## B. Herzieningsclausule

Het is onnodig de redenen te vermelden die de Raad vanaf het bestaan van de Gemeenschap, aanleiding hebben gegeven aan de lid-staten te verzoeken in hun overeenkomsten met derde landen een "EEG-clausule" en later, speciaal voor de handelsakkoorden met de landen met staatshandel, een herzieningsclausule op te nemen.

In verband met de geldigheidsduur van de samenwerkingsovereenkomsten die momenteel met de landen van het Oostblok worden ondertekend (10 jaar) en de steeds grotere draagwijdte van die overeenkomsten op het moment waarop de bevoegdheden en de communautaire actiesfeer zich uitbreiden, stelt de Commissie voor een dergelijke clausule in de samenwerkingsovereenkomsten op te nemen. De Commissie wordt in haar overtuiging gesterkt door de ervaring die tijdens de recente onderhandelingen tussen Duitsland en de Sovjet-Unie is opgedaan. Tijdens die onderhandelingen heeft de Bondsrepubliek Duitsland een dergelijke clausule weten door te zetten (artikel 9 van de in mei 1973 ondertekende overeenkomst), waarin uitdrukkelijk wordt verwezen naar de multilaterale verplichtingen die door de overeenkomstsluitende partijen bij de overeenkomst zijn aangegaan. De Sovjet-delegatie, die over de redenen en de draagwijdte van de clausule was ingelicht, stemde daarmee in, doch eiste dat de fundamentele doelstellingen van de overeenkomst door een eventuele herziening niet in gevaar zouden kunnen komen. Een dergelijk voorbehoud kwam reeds vroeger voor in vele handelsakkoorden, die een soortelijke herzieningsclausule bevatten. Het door de USSR ingenomen standpunt is een hoopgevend precedent voor de andere onderhandelingen.

Door de opneming van deze clausule kunnen tijdig onverenigbaarheden, waardoor conflicten met de betrokken derde landen of moeilijkheden in de Gemeenschap kunnen ontstaan, worden vermeden.

Een lid-staat, die een overeenkomst heeft gesloten waaraan een dergelijke clausule ontbreekt, zou b.v. tijdens de volgende vergadering van de intergouvernementele Commissie met de andere overeenkomstsluitende partij de nodige bepalingen overeen kunnen komen.

.../...

### III. WERKPROGRAMMA

De te verrichten werkzaamheden hebben betrekking op de volgende punten:

#### A. DE SECTOR KREDIETVERZEKERING

- 1) Op het gebied van de kredietverzekering vestigt de Commissie de aandacht van de Raad op haar voorstellen inzake de beperking van de looptijd van de kredieten en de inachtneming van een minimum rentevoet (1). De goedkeuring van deze maatregelen zou voor alle ondernemingen van de lid-staten tot gelijke concurrentievoorwaarden leiden en de besprekingen op dit gebied met de andere geïndustrialiseerde landen vergemakkelijken.
- 2) De rechtstreekse deelneming van ondernemingen van de Gemeenschap in "joint-venture" projecten zal door de goedkeuring van het voorstel van de Commissie inzake de "garantie van investeringen in derde landen" (2) worden vergemakkelijkt. Dit voorstel zal trouwens speciaal kunnen worden aangepast om het op de bijzondere omstandigheden van de centraal geleide economieën af te stemmen.

#### B. DOUANEREGELING

Het artikel betreffende de samenwerking in de van kracht zijnde nationale overeenkomsten bepaalt over het algemeen dat de "partijen overeenkomen elkander wederzijds de gunstigste behandeling toe te kennen". Het is duidelijk dat de lid-staten, gezien hetgeen op het gebied van het communautaire douanerecht tot stand is gebracht en in verband met het feit dat de douanerechten eigen middelen van de Gemeenschap zijn, geen autonome bevoegdheid meer hebben en niet meer naar eigen goeddunken de gunstigste tarief- en douanebehandeling ten opzichte van hun partners van Oost-Europa kunnen toekennen wanneer deze behandeling het in het communautaire recht vastgelegde kader overschrijdt.

Dit geldt reeds in het kader van de regeling voor het actieve veredelingsverkeer, de veredeling in industriële opslag daaronder begrepen, en zal ook binnenkort ten aanzien van de regeling voor het passieve veredelingsverkeer het geval zijn.

.../...

---

(1) Cf. document COM(72)1526 definitief van 6.12.1972

(2) Cf. document COM(72)1461 definitief van 20.12.1972

In verband met het feit dat een groot gedeelte van de thans plaats vindende samenwerking in feite bestaat uit transacties die onder de beide douaneregelingen vallen, kunnen uiteraard alleen door een uitzondering waartoe op communautair niveau wordt besloten clausules inzake de gunstigste behandeling in samenwerkingsovereenkomsten worden opgenomen.

Bovendien kan deze gunstigste behandeling niet van tarifaire aard zijn zonder een "orga omnes"-effect teweeg te brengen.

Op het ogenblik zou het denkbaar zijn op communautair niveau het beginsel in te voeren dat de invoer of de wederinvoer die onder de regeling actieve veredeling en/of passieve veredeling plaatsvindt in toepassing van overeenkomsten voor industriële samenwerking, welke op communautair niveau door de procedure van overleg zijn goedgekeurd, moeten worden geacht aan de economische voorwaarden als in die regelingen bepaald te voldoen. Vermeld zij dat richtlijn 69/73 betreffende de regeling inzake het actieve veredelingsverkeer een oplossing bevat op grond waarvan de Raad uitvoeringsbepalingen betreffende het economische toezicht kan vaststellen.

Op langere termijn gezien behoort de invoering van een communautaire regeling op het gebied van de internationale industriële samenwerking tot de werkzaamheden in verband met de eenmaking van de economische douaneregelingen, die moeten worden voortgezet.

Een dergelijke regeling zou een volledige reeks douanefaciliteiten moeten bieden, die speciaal zijn afgestemd op de behoeften van het communautaire beleid ter bevordering van de internationale industriële samenwerking.

Daar het verschijnsel van de industriële samenwerking zich reeds heeft uitgebreid lijkt het echter aangewezen de werkzaamheden op dit gebied te bespoedigen. Zonder een dergelijke eenmaking en een sterkere coördinatie zullen zich steeds distorsies in de concurrentie voordoen.

De bijzondere regeling, die voor goedgekeurde samenwerkingsprojecten kan worden toegekend, zou echter slechts moeten gelden voor projecten in de Gemeenschap dan wel in het betrokken land van het Oostblok (of de betrokken landen van het Oostblok).

C. INSTELLING VAN EEN SPECIALE STUDIEGROEP

Afgezien van de in het vorige hoofdstuk genoemde punten zijn de factoren die voor de toekomstige ontwikkeling van het handelsverkeer tussen de Gemeenschap en de landen van het Oostblok beslissend zijn of kunnen zijn zo ingewikkeld dat de Gemeenschap het noodzakelijk acht het advies in te winnen van een onafhankelijke groep van deskundigen op hoog niveau uit de overheidssector en uit financiële en industriële kringen. Bij de samenstelling van die groep, waarvan de voorzitter een bekende persoonlijkheid zal zijn, zal een zekere geografische verdeling in acht worden genomen, waardoor van de ervaringen op verschillend terrein kan worden geprofiteerd.

Wanneer de Commissie een dergelijke speciale studiegroep heeft ingesteld zal zij deze verzoeken haar uiterlijk in het komende voorjaar verslag uit te brengen over de wegen en middelen om de Gemeenschap in staat te stellen in den vervolge, in overeenstemming met haar economisch potentieel en gezien haar traditionele banden met de landen van het Oostblok, volledig deel te nemen aan de verschillende projecten welke door die landen of door ondernemingen van de Gemeenschap worden voorgesteld.

## O n t w e r p

Beschikking van de Raad tot instelling van een procedure van overleg over de samenwerkingsovereenkomsten van de lid-staten met derde landen

---

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 113,

Gezien het voorstel van de Commissie,

Gezien het advies van het Europese Parlement,

Overwegende dat de onderhandelingen over en de tenuitvoerlegging van de zogenaamde samenwerkingsovereenkomsten tussen de lid-staten en derde landen van invloed kunnen zijn op de handelsbetrekkingen met die landen;

Overwegende dat de onderhandelingen over en de tenuitvoerlegging van die overeenkomsten derhalve aan een procedure van voorafgaand overleg moeten worden onderworpen, onverminderd de bijzondere communautaire procedures voor bepaalde categorieën van nationale handelspolitieke maatregelen;

Overwegende dat het door die procedure van overleg mogelijk moet zijn na te gaan of de onderhandelingen over en de tenuitvoerlegging van die overeenkomsten in overeenstemming zijn met de vereisten van de gemeenschappelijke handelspolitiek en geen afbreuk doen aan de belangen van de Gemeenschap of een der lid-staten en de wederzijdse voorlichting, alsmede de coördinatie van het optreden der lid-staten ten opzichte van de betrokken derde landen, bovendien kunnen vergenakkelijken;

Overwegende dat die overeenkomsten voorts een clause moeten bevatten waardoor de inachtneming van de communautaire verplichtingen bij de tenuitvoerlegging van de overeenkomsten wordt verzekerd en herziening van deze overeenkomsten naar gelang van de ontwikkeling van het gemeenschappelijk beleid van de Gemeenschap mogelijk is;

.../...

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De lid-staten geven aan de Commissie, die de andere lid-staten inlicht, kennis van:

- overeenkomsten betreffende de economische, industriële of wetenschappelijke samenwerking - hierna te noemen "samenwerkingsovereenkomsten" - waarover zij voornemens zijn met derde landen te onderhandelen,
- maatregelen welke zij in toepassing van de samenwerkingsovereenkomsten, eventueel voordat zij in de intergouvernementele of gemengde commissies die bij die overeenkomsten zijn ingesteld zijn onderzocht, denken te treffen.

Artikel 2

1. Over de in artikel 1 bedoelde inlichtingen vindt, binnen drie weken na ontvangst daarvan, voorafgaand overleg met de andere lid-staten en met de Commissie plaats.
2. In spoedgevallen wordt dadelijk na ontvangst van de in artikel 1 bedoelde inlichtingen tot overleg overgegaan.
3. Het overleg heeft met name ten doel
  - a) na te gaan of de onderhandelingen en andere overwogen maatregelen in overeenstemming zijn met de vereisten van de gemeenschappelijke handelspolitiek en geen afbreuk doen aan de belangen van de Gemeenschap of een van haar lid-staten,
  - b) de overwogen maatregelen betreffende de invoer of uitvoer van de tengevolge van samenwerkingsmaatregelen verkregen produkten of daaruit voortvloeiende diensten te coördineren,
  - c) de wederzijdse voorlichting en de gedachtenwisselingen, waardoor het optreden van de lid-staten ten opzichte van de betrokken derde landen eventueel kan worden gecoördineerd, te vergenakkelijken.

.../...

4. De lid-staten doen aan de Commissie de teksten van de samenwerkingsovereenkomsten die met derde landen zijn gesloten toekomen, en stellen haar in kennis van de uitvoeringsbepalingen van die overeenkomsten welke zij vaststellen nadat het in de bovenstaande leden bedoelde overleg heeft plaats gevonden.

#### Artikel 3

Over de toepassing van een samenwerkingsovereenkomst kan op elk moment hetzij op verzoek van een lid-staat dan wel op initiatief van de Commissie overleg plaatsvinden.

#### Artikel 4

Het in artikel 2 en 3 bedoelde overleg vindt plaats in het Comité met een beperkt aantal leden als bedoeld in de beschikking van de Raad van 9 oktober 1961 betreffende een procedure van overleg aangaande onderhandelingen over akkoorden inzake de handelsbetrekkingen tussen de lid-staten en derde landen en aangaande wijzigingen van de liberalisatieregeling ten opzichte van derde landen (1).

#### Artikel 5

De bepalingen van de artikelen 1 tot en met 3 laten de bijzondere communautaire procedure voor bepaalde categorieën handelspolitieke maatregelen van de lid-staten onverlet.

#### Artikel 6

De lid-staten nemen in de samenwerkingsovereenkomsten die zij met derde landen hebben gesloten of denken te sluiten bepalingen op waardoor wordt verzekerd dat de overeenkomst geen afbreuk doet aan de verplichtingen die als lid-staat van de Europese Gemeenschap op hen rusten en dat de partijen tot herziening van de overeenkomst zullen overgaan wanneer zulks noodzakelijk blijkt om met de geleidelijke ontwikkeling van het gemeenschappelijk beleid van de Gemeenschap op verschillende terreinen en met de verplichtingen die daaruit voor de lid-staten voortvloeien rekening te houden.

#### Artikel 7

Deze beschikking is gericht tot de lid-staten.

(1) PB No. 71 van 4.11.1961, blz. 1273/61